

Onderwijsvisitatie Rechten

Een onderzoek naar de kwaliteit van de Master of Laws in het sociaal recht van de Vrije Universiteit Brussel

30 mei 2016

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de Master of Laws in het sociaal recht aan de Vrije Universiteit Brussel. Deelcommissie 2 van de visitatiecommissie rechten bezocht deze opleiding van 25 tot 27 oktober 2014.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR-beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding - of een opleidingsvariant - voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden onderbouwd met feiten en analyses. De commissie heeft inzichtelijk gemaakt hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie-rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de lesgevers, het assiterend personeel, de studenten, de alumni, vertegenwoordigers van het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen bestudeerd. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidingsspecifieke faciliteiten, zoals de leslokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter-suggesties.

De opleiding wordt ingericht door de faculteit Rechten en Criminologie van de VUB. De opleiding bestond eerst als 'Bijzondere licentie in het sociaal recht' (1962-1991), later als 'Gespecialiseerde studie van het sociaal recht' (1991-2004). Zij droeg vanaf 2004-2005 de naam 'Master in het sociaal recht' en draagt sinds 2010-2011 de naam 'Master of Laws in het sociaal recht'. Gemiddeld schrijven 38 nieuwe studenten zich in de opleiding in.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau als voldoende.

De opleiding beoogt volgens het zelfevaluatierapport om zowel pas afgestudeerde masterstudenten, als studenten met beroepservaring tot het gevorderd niveau van kennis en competenties te brengen dat noodzakelijk is voor de autonome beoefening van sociaalrechtelijk wetenschappelijk onderzoek op het niveau van een beginnend universitair onderzoeker en voor de autonome aanwending van sociaalrechtelijke wetenschappelijke kennis op het niveau van de eerste confrontatie met de gespecialiseerde beroepsuitoefening.

Deze algemene doelstelling wordt door de opleiding verder geconcretiseerd in twaalf leerresultaten die de opleiding. Volgens de commissie accorderen deze kerncompetenties met het niveau dat van een masteropleiding mag verwacht worden en zijn deze in lijn met het Vlaams Kwalificatieraamwerk. De beoogde leerresultaten voldoen eveneens zonder twijfel aan de domeinspecifieke leerresultaten (DLR).

De commissie meent dat een opleiding in het domein van het sociaal recht voor een bijzondere uitdaging staat: het sociaal recht raakt immers vele vormen van gedrag in de maatschappij waardoor het bijzonder moeilijk is om de materies af te lijnen die in deze opleiding moeten voorkomen. De opleiding sociaal recht aan de VUB heeft een unieke positie doordat geen andere instelling deze opleiding in het Vlaamse taalgebied aanbiedt. Bijgevolg staat de opleiding niet onder druk van concurrentie met andere universiteiten. De opleiding moet de mogelijkheid gebruiken om met andere academisch specialisten in het domein buiten de opleiding te reflecteren. De opleiding dient haar docenten hiertoe verder te stimuleren.. Desalniettemin beantwoorden de beoogde leerresultaten aan de verwachtingen van vakgenoten in binnen- en buitenland, zoals blijkt uit de vergelijking met andere sociaalrechtelijke opleidingen die de opleiding in kaart heeft gebracht. De opleidingsverantwoordelijken interageren ook met het afnemend beroepenveld. De input van dit beroepenveld wordt meegenomen in de afstemming van de beoogde leerresultaten.

De commissie apprecieert dat de opleiding in haar beoogde leerresultaten een focus legt op de verhouding tussen het nationale en internationale sociaal recht en op grensoverschrijdende arbeid. Hoe deze leerresultaten geconcretiseerd worden in verwachte sociaalrechtelijke competenties is een aspect waar de opleiding nog geen duidelijke visie over heeft. De leerresultaten spreken immers over (de domeinen van) het sociaal recht in zijn algemeenheid. De commissie meent dat de opleiding binnen het brede domein van het sociaal recht duidelijkere klemtonen moet leggen. Wanneer de opleiding de arbeidende mens centraal stelt, zou ze bijvoorbeeld moeten beargumenteren waarom bepaalde, daarop betrekking hebbende onderdelen van het sociaal recht al dan niet worden aangeboord in de opleiding. Zo wordt in het programma (zie GKW 2) bijvoorbeeld weinig aandacht besteed aan het collectieve arbeidsrecht, het medezeggenschapsrecht en de rechtsregels inzake herstructurering, terwijl het statuut van de zelfstandigen juist goed wordt uitgediept. Hetzelfde geldt voor de raakvlakken met aanpalende rechtsgebieden zoals het ondernemingsrecht en het insolventierecht. De keuze van de opleiding om binnen het sociaal recht klemtonen te leggen is volledig gelegitimeerd. De visie van de opleiding hieromtrent dient wel verduidelijkt te worden.

Concluderend stelt de commissie dat de beoogde opleidings specifieke leerresultaten passen binnen het Vlaamse kwalificatieraamwerk en het gevalideerde domeinspecifieke leerresultatenkader. Ze sluiten aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Haar eigen invalshoek op de brede scope van het sociaal recht dient te opleiding te definiëren zodat ze zich een sterkere eigen identiteit kan aanmeten.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces als voldoende.

De opleiding Sociaal Recht omvat 60 studiepunten waarvan 15 voor de masterproef, 35 voor 7 verplichte opleidingsonderdelen en 10 voor keuzeopleidingsonderdelen. Verplicht zijn, naast de masterproef, de 5 opleidingsonderdelen die de VUB alleen in deze opleiding aanbiedt ('Bijzondere vraagstukken uit het collectief arbeidsrecht in vergelijkend perspectief', 'Sociaal statuut van de zelfstandigen', 'Bijzondere juridische vraagstukken inzake personeelsbeleid', 'Welzijn op het werk en arbeidswetgeving' en 'Grensoverschrijdende tewerkstelling') samen met 'Bijzondere vraagstukken uit het sociaalezekerheidsrecht in Europees perspectief' en 'Bijzondere vraagstukken uit het individuele arbeidsrecht in vergelijkend perspectief'. Het keuzeopleidingsonderdelenpakket bestaat uit opleidingsonderdelen waarin arbeid en arbeidsverhoudingen, ook vanuit andere disciplines dan de rechtswetenschap, worden bestudeerd of die aansluiten bij een verplicht opleidingsonderdeel (bijvoorbeeld 'Vreemdelingenrecht' bij 'Grensoverschrijdende tewerkstelling'). In totaal telt het programma 21 opleidingsonderdelen. 11 ervan worden ontleend, hetzij aan de initiële master (2), hetzij aan andere VUB-faculteiten (6), hetzij aan de Master complémentaire en droit social van de ULB (3).

De commissie heeft het programma van de opleiding grondig onderzocht en meent dat de opleidingsonderdelen, elk op zich, degelijk zijn en dat deze een verdere verdieping inhouden ten opzichte van een master in de rechten. Voor sociaalrechtelijke opleidingsonderdelen wordt voorzien in 18 uur contacturen per opleidingsonderdeel ongeacht het aantal studiepunten van het opleidingsonderdeel. De commissie beveelt aan om het aantal uren studietijd af te stemmen op de voorziene studiepunten.

De opzet van deze manama werd in de gesprekken met de docenten van de opleiding benoemd als het bijbrengen aan de student van "een bijzondere verdeskundiging in de rechtspositie van de arbeidende mens". Deze ruime opvatting verklaart het uiteenlopende karakter van het programma. Een gemeenschappelijk gedragen visie bij de totstandkoming van het programma is niet expliciet aanwezig. De OLR van de opleiding zijn vrij breed interpreteerbaar voor het domein sociaal recht (zie GKW 1). Bijgevolg is het verplichte programma samengesteld uit opleidingsonderdelen in het sociaal recht met een uiteenlopende inhoud. De commissie mist een nadere overdenking en explicitering van de visie achter de keuze voor verplichte en keuzeopleidingsonderdelen en de samenhang van het programma.

Vanuit het idee dat 'de rechtspositie van de arbeidende mens' centraal staat, kunnen sommige keuzes in het programma immers niet volledig verklaard worden. Dat idee verklaart bijvoorbeeld wel dat er aandacht is niet alleen voor arbeid in dienstbetrekking, maar ook voor arbeid als zelfstandige. Het verklaart echter niet waarom er weinig aandacht is voor sommige belangrijke onderdelen van het sociaal recht die specifiek gericht zijn op werknemersbescherming: namelijk dat deel van het sociaal recht dat ziet op de regulering van de collectieve betrekkingen tussen werkgevers en werknemers (collectief arbeidsrecht, medezeggenschapsrecht), en bijvoorbeeld de beschermende regels in geval van overgang van onderneming, collectief ontslag en insolventie van de onderneming.

De commissie kreeg in haar gesprekken bevestiging dat het gedoeerde onderwijs sterk aanleunt bij de onderzoeksgebieden van de docenten. Dat laatste, doen waar men goed in is, ofwel aansluiten van het onderwijs bij de expertise van de docenten, is een positief aspect. Daarbij moet het gehele programma echter niet uit het oog worden verloren. Dat betekent dat ofwel de belangrijkste onderdelen van het sociaal recht (in voldoende mate) worden bestreken ofwel men afdoende motiveert waarom bepaalde keuzes worden gemaakt.

Een ander aspect dat invloed heeft op de invulling van het programma is dat de opleidingen studenten verwelkomt ongeacht hun beroepservaring en dat ze openstaat voor houders met een ander masterdiploma dan een masterdiploma in de rechten. Doordat de voorkennis van de studenten divers is, wordt het opstellen van een afgelijnde programma-inhoud bemoeilijkt. De opleiding biedt bijvoorbeeld geen opleidingsonderdeel fiscaal recht aan. Het belang van het fiscale luik voor de bepaling van het statuut van de arbeider lijkt niet voldoende meegenomen in de opbouw van het programma, al komt het aan bod in enkele opleidingsonderdelen en wordt met ingang van het academiejaar 2014-2015 hieraan een extracurriculair seminarie besteed. De opleidingsverantwoordelijken argumenteren weliswaar dat in de bachelor- en masteropleiding het fiscaal recht al grondig wordt bestudeerd, maar dat argument gaat niet op ten aanzien van het niet geringe aantal studenten dat met een andere vooropleiding instroomt.

De opleiding profileert zich bewust met grote toegankelijkheid voor beroepsactieve studenten die meer dan 80% van de studentenpopulatie uitmaken. Volgens DHO-cijfers vertegenwoordigen voltijdse studenten gemiddeld 19,87% (laatste 9 academiejaren) respectievelijk 18,91% (laatste 5 academiejaren) van het studentenaantal. Het studieprogramma biedt dan ook een zeer grote flexibiliteit. De effectieve groep studenten bestaat meestal uit juristen die in de rechten zijn afgestudeerd en daarenboven deeltijds werken, maar ook voor een kleine minderheid uit niet-juristen. Studenten die de afstudeerrichting Sociaal recht in de initiële VUB-master hebben gevolgd, genieten vrijstelling voor 2 verplichte opleidingsonderdelen (samen 12 studiepunten) en kunnen, afhankelijk van hun keuze, ook vrijstelling verkrijgen voor 2 keuzeopleidingsonderdelen. Elders afgestudeerde juristen kunnen voor elk verplicht of keuzeopleidingsonderdeel een vrijstelling aanvragen, als zij reeds een zeer vergelijkbaar opleidingsonderdeel hebben gevolgd. Ook masters in de psychologie met afstudeerrichting 'Arbeids- en organisatiepsychologie' of 'Bedrijfspsychologie en personeelsbeleid' worden rechtstreeks toegelaten, omdat zij een basiskennis van het sociaal recht combineren met een brede kennis van arbeid en arbeidsverhoudingen. Voor andere studenten is de toelating tot inschrijving afhankelijk van een geschiktheidsonderzoek waarbij zij, op basis van diploma's en/of bewezen beroepsopleiding en -ervaring, aantonen te beschikken over de vereiste juridische en sociaalrechtelijke voorkennis. De commissie treedt de visie van de opleiding bij dat het minimumniveau dat vereist wordt voor het aanvangen van de studies cruciaal is om het algemeen niveau op een academisch niveau te handhaven.

Sinds enige jaren heeft de opleiding een voorbereidingsprogramma waarvan de omvang mee afhankelijk is van reeds verworven voorkennis. Dit voorbereidingsprogramma loopt parallel met het masterprogramma. De commissie beveelt aan met de studenten samen te zitten om te kijken of geen bijkomende volgtijdelijkheidseisen moeten ingebouwd worden.

Er worden opleidingsonderdelen in het Frans aangeboden, verzorgd door docenten uit de ULB. De commissie beschouwt dit als een potentiële meerwaarde voor het programma. De cohesie tussen de Master of Laws in het sociaal recht van de VUB en de Master complémentaire en droit social zou geoptimaliseerd kunnen worden. Het is voor de opleiding sociaal recht van belang dat voor de opleidingsonderdelen die gedoceerd worden aan de ULB, er een nauwkeurige inhoudelijke afstemming is van de programma's en dat op zijn minst in de Opleidingsraad een vertegenwoordiger van de docenten van de ULB periodiek aanwezig is in verband met de aangeboden opleidingsonderdelen. Los van de zeer nuttige persoonlijke banden met de docenten van de ULB, dient de opleiding te garanderen dat de in de ULB aangeboden opleidingsonderdelen aan de vereisten beantwoorden onder meer wat betreft het bereiken van de beoogde leerresultaten. De opleiding heeft een open visie op samenwerkingen met andere instellingen in binnen- en buitenland. De samenwerkingen die overwogen worden zouden officieuze afspraken moeten overstijgen en moeten leiden tot meer structurele samenwerkingsvormen waarbij de kwaliteit van de inbreng van andere instellingen gewogen wordt en de samenwerkingen worden uitgediept of verbreed indien dit nuttig is voor deze opleiding. Dit zou het internationale profiel van de opleiding kunnen versterken. Op het vlak van internationalisering stelt de commissie vast dat in vier van de zeven verplichte opleidingsonderdelen de focus ligt op de samenhang van het Belgisch recht met het Europees recht, in het bijzonder door een sterk rechtsvergelijkend perspectief te hanteren en te focussen op de doorwerking van Europese wetgeving en rechtspraak.

De opleiding omvat een optionele stage. Aangezien vele studenten reeds beroepsactief zijn of een beroepsactiviteit aanvatten in de loop van het academiejaar, heeft de 'Sociaalrechtelijke stage' de vorm van een keuzeopleidingsonderdeel met 6 SP. Van 2004-05 t.e.m. 2012-13 hebben gemiddeld 10 studenten jaarlijks de 'Sociaalrechtelijke stage' gevolgd. De stage kan een interessante aanvulling zijn op de opleiding. Een combinatie van de stage en een masterproef is volgens de commissie het overwegen waard. Dit kan immers leiden tot een versterking van de vaardigheden, zoals gewenst door de opleiding.

Zoals uit de gesprekken van de commissie met verschillende geledingen bleek en door de opleidingsverantwoordelijken werd bevestigd, ligt een sterke focus van de opleiding op kennisoverdracht. Zowel uit de gesprekken met de studenten als alumni bleek dat ook de grote aantrekkingskracht van deze opleiding te zijn. Omdat afgestudeerden van een initiële master soms niet het gevoel hebben over voldoende deskundigheid te beschikken met betrekking tot het sociaal recht, maken zij de keuze voor deze manama om met meer kennis van zaken het professionele leven aan te vatten. Vanuit het beroepenveld wordt het diploma van deze manama sterk gewaardeerd als bewijs van een gedegen kennis van het sociaal recht.

Hoewel er steeds ruimte is voor vrijblijvende interactie, vereist slechts één van de verplichte opleidingsonderdelen een grondige voorbereiding van de colleges. Dit omwille van een systeem van permanente

evaluatie in dit opleidingsonderdeel. Op enkele keuzeopleidingsonderdelen na worden de studenten doorheen het academiejaar voorts 'met rust gelaten'. Zij dienen geen papers te schrijven, opzoekwerk te doen, presentaties te geven of op een gestructureerde wijze met elkaar in debat te gaan. Het gebruik van andere onderwijsmethoden lijkt te botsen op de vaststelling dat de meeste studenten werkstudenten zijn. Het door studenten te verrichten onderzoek concentreert zich in de opleiding op het maken van een masterproef. Dit wordt gevolgd door het rapporteren en presenteren van onderzoeksresultaten bij de mondelinge verdediging van de masterproef. Door de gehanteerde leervormen is het stimuleren van een actieve studiehouding beperkt aanwezig. Er wordt van de studenten nauwelijks verwacht dat zij actief op zoek gaan naar wetgeving, rechtspraak en rechtsleer: dit wordt door de docenten zelf aangeboden. De vrees van de opleiding is dat de manna minder aantrekkelijk zou zijn als nieuwe onderwijsmethoden ingevoerd zouden worden, zoals voorbereidingsplichten voor colleges of permanente evaluatie in plaats van klassieke examens. De commissie meent dat de opleiding hier ambitieuzer mag zijn. Door deze vrij uniforme vormgeving gaan bovendien kansen verloren om mondelinge en schriftelijke vaardigheden te oefenen. Meer - geformaliseerd - overleg tussen de docenten over het totaal palet aan werkvormen en wat best practises zijn, is aan te bevelen. Blended learning is tot op heden nog niet in het programma aanwezig terwijl de studentenpopulatie hiervoor wel belangstelling heeft.

De commissie heeft het studiemateriaal grondig bestudeerd en meent dat dit van degelijke kwaliteit is. Tussen de verschillende opleidingsonderdelen bestaat een mooie diversiteit tussen klassieke cursussen enerzijds en readers anderzijds waarin wetgeving, rechtspraak en rechtsleer worden verzameld.

De commissie is ervan overtuigd, op basis van het ingekeken materiaal en de CV's, dat de kwalificaties van het personeel ruim voldoende zijn om de opleidingen te dragen. Het zijn internationaal gekwalificeerde deskundigen in het domein van het sociaal recht. De commissie wil dan ook benadrukken dat ze de vakinhoudelijke kwaliteit van het docerende personeel apprecieert. Het personeel, zowel de docenten als ondersteuners, maakten een erg gemotiveerde indruk. De verplichte onderwijsprofessionalisering voor de nieuwe aanwervingen is heel positief, evenals de onderwijsprofessionalisering georganiseerd door de universiteit voor docenten met meer ervaring. De commissie beveelt de opleiding aan zich ervan te verzekeren dat alle docenten geregeld deelnemen aan onderwijsprofessionalisering.

De commissie heeft ook een bezoek gebracht aan de onderwijsfaciliteiten van de opleiding. De opleiding kan over het algemeen rekenen op toereikende voorzieningen. De universiteitsbibliotheek verdient qua omvang van de collectie verdere aandacht. Dit heeft de opleiding ertoe gebracht een eigen vakbibliotheek in een aantal lokalen van de opleiding in te richten. De commissie vindt dit een goed initiatief, maar twijfelt of hiermee de toegankelijkheid van de collectie wel degelijk toeneemt. Bovendien is dit een weinig duurzame maatregel. De integratie in de algemene VUB-bibliotheek, zodra dit materieel mogelijk is en gepaard gaat met de gepaste dienstverlening, zou wenselijk zijn.

De studiebegeleiding binnen de opleiding verloopt adequaat. Er wordt een grote verantwoordelijkheid aan de student gegeven, aangezien de opleiding argumenteert dat het gaat om mature studenten, die reeds een masterdiploma hebben. Informatie wordt vlot ter beschikking gesteld en er wordt veel rekening gehouden met de werkende studenten door hen ook na de werkuren toe te laten hun administratie in orde te brengen, vragen te richten aan het secretariaat of cursussen op te halen. Verder wordt er specifieke ondersteuning geboden aan de studenten die praktische vragen hebben. De docenten en assistenten zijn bovendien zeer aanspreekbaar.

De begeleiding tijdens de masterproef verdient aandacht. Deze is wisselend van kwaliteit, zo kon de commissie vaststellen op basis van gesprekken met studenten en alumni. Ook de studentenevaluaties gaven dit reeds aan waardoor de opleiding hiervan op de hoogte is. Het probleem zit niet in het ter beschikking stellen van de informatie, wel in het doorsijpelen tot bij de studenten. De idee om hier aan tegemoet te komen door het aanstellen van een masterproefcoördinator kan volgens de commissie best aangevuld worden door een inleidend college in het begin van het academiejaar waarbij alle praktische afspraken met betrekking tot de masterproef worden overlopen en de studenten elkaars vragen kunnen horen. Door de verscheidenheid aan instroomprofielen, zijn de ideeën omtrent het uitvoeren van een degelijke masterproef bij de verschillende studenten immers verschillend.

De opleidingsraad heeft in de opleiding onder meer de taak voorstellen te doen omtrent inhoud, vorm, samenhang en studeerbaarheid van het opleidingsprogramma. Ook staat deze opleidingsraad in voor interne kwaliteitsbewaking en -verbetering en voorbereiding van visitaties. Voorstellen tot programmawijziging worden goedgekeurd door de faculteitsraad en de Onderwijsraad. De opleidingsraad bestaat uit opleidingsdocenten,

leden met andere sociaalrechtelijke onderwijs- of onderzoeksopdrachten, studentenvertegenwoordigers, emeriti, erkende vrijwillige medewerkers en alumni werkzaam in diverse geledingen van het beroepenveld. De opleidingsraad komt gemiddeld twee keer per jaar samen. Dit is volgens de commissie te beperkt om de uitdagingen van de opleiding aan te pakken.

In de aanloop naar het visitatiebezoek is de opleiding stevig aan de slag gegaan met de kwaliteitszorg van de opleiding. Zo is de opleiding recentelijk met verschillende verbeter suggesties van de vorige visitatiecommissie aan de slag gegaan. Dat is op zich een goede zaak, maar dit moet een automatisch en continue proces zijn.

Concluderend stelt de commissie dat het onderwijsproces van de opleiding het voor studenten in voldoende mate mogelijk maakt om de beoogde leerresultaten te bereiken. De samenhang tussen de verschillende opleidingsonderdelen is beperkt maar voldoende. Deze dient versterkt te worden. De opleiding slaagt er wel in een samenhangende leeromgeving te creëren waar voldoende vakinhoudelijk kwalitatief en kwantitatief personeel aanwezig is alsook de nodige materiële en immateriële voorzieningen aanwezig zijn. De bibliotheekvoorzieningen behoeven echter verdere aandacht. Het zou de opleiding ten goede komen meer ambitie in het opleidingsprogramma en de werkvormen uit te dragen. Door haar inspanningen voor kwaliteitszorg verder uit te breiden, kan het onderwijsproces in de toekomst de aanwezige minimale basiskwaliteit overstijgen.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau als voldoende

De opleiding heeft recentelijk, namelijk in het voorjaar 2014, een toetsvisie ontwikkeld tijdens de voorbereiding op de visitatie. Dat is een belangrijk begin, maar het toetsbeleid moet nog worden uitgewerkt en geïmplementeerd. Docenten bepalen welke evaluatiemethodes zij het meest geschikt achten, rekening houdend met de leerresultaten van de opleiding en de opleidingsonderdeelgebonden leerresultaten. De opleidingsonderdelen die aan de ULB worden gedoceerd vallen buiten het toetsbeleid van de VUB. De opleidingsonderdelen worden door ULB aan een kwaliteitstoets worden onderworpen. De commissie vindt het positief dat in de geformuleerde aanzetten tot een toetsbeleid voorzien wordt dat examenopgaven door een stafmedewerker gescreend zullen worden en dat binnen de opleidingsraad zal worden overlegd over de te hanteren toetsvormen, mede in relatie tot de beoogde leerdoelen. Dit is noodzakelijk om de validiteit, de transparantie en betrouwbaarheid van de toetsing te versterken.

Zoals eerder werd aangegeven in GWK 2 is er weinig diversiteit in de werkvormen. Dit weerspiegelt zich in de toetsing, die zich sterk focust op de verworven kennis en pas in tweede instantie op de andere verworven competenties. Een uitzondering vormen de masterproef en de optionele stage, waarin bedoelde andere competenties wel duidelijk aanwezig zijn. De studenten ervaren het systeem van examineren als voldoende transparant. Studenten weten dat ze desgewenst hun examens kunnen inkijken en feedback vragen. Hier wordt omzeggens geen gebruik van gemaakt. De criteria voor de beoordeling van de stage zijn recent ontwikkeld. Een versterking van de afstemming tussen stagementoren en de opleidingsverantwoordelijken wordt door de opleiding bewerkstelligd.

De commissie heeft ter voorbereiding van het visitatiebezoek enkele masterproeven ingekeken. Globaal beschouwd constateerde de commissie dat de masterproeven van degelijke kwaliteit zijn. Het beoogde academisch niveau wordt in de masterproeven behaald. Masterproeven worden verplicht mondeling verdedigd. Promotoren en commissarissen geven een schriftelijke, gemotiveerde voorlopige beoordeling die niet wordt uitgedrukt als een cijfermatige quotering. Behoudens overmacht wordt de beoordeling uiterlijk twee werkdagen vóór de datum van de mondelinge verdediging meegedeeld aan de studenten, zodat zij zich op daarin tot uiting komende kritieken kunnen verweren. De examencommissie geeft de eindbeoordeling en motiveert ze, rekening houdend met beoordelingen van promotoren en commissarissen en de kwaliteit van de verdedigingen. De opleidingsonderdeelfiche vermeldt de criteria op basis waarvan masterproeven worden beoordeeld en die expliciet worden opgenomen in de beoordelingsverslagen. Deze beoordelingsprocedure wordt door de betrokkenen als transparant beschouwd.

Het percentage afstuderende studenten dat na 1 jaar het diploma behaalt, schommelt tussen 33% en 53%. Een meerderheid van de studenten die afstuderen doet er twee jaar over. De opleiding geeft aan dat de studenten er de recente jaren langer over doen om hun diploma te behalen. De opleiding verklaart dit door het toenemend aantal deeltijdse studenten. Het stijgend aantal deeltijders kan echter het forse en toegenomen aantal drop outs niet volledig verklaren. Mogelijks is er een verband tussen studieduurvertraging of drop out en de gevolgde initiële masteropleiding. De commissie ondersteunt het engagement van de opleidingsverantwoordelijken om dit verder te onderzoeken. De inzetbaarheid van de afgestudeerden op de arbeidsmarkt is vrij hoog: de meesten vinden vlot werk en ervaren de opgedane kennis als een meerwaarde. Maar liefst 83% heeft meteen, en 90% heeft binnen 3 maanden een baan gevonden op sociaalrechtelijk terrein.

Concluderend meent de commissie dat de opleiding er in slaagt via de beoordeling, toetsing en examinering om de beoogde leerresultaten op voldoende wijze te realiseren. De commissie pleit er voor om het toetsbeleid verder uit te werken en gestructureerd te implementeren. De bestaande structuren moeten in praktijk nog verder worden geoptimaliseerd onder meer door het inzetten van een grotere verscheidenheid aan op de leerresultaten afgestemde evaluatievormen in het curriculum. De masterproeven in de opleiding zijn van degelijke kwaliteit. De commissie meent dat de opleiding beschikt over een laag maar voldoende slaagpercentage. Daarnaast stelt de commissie een grote tevredenheid van de stakeholders vast omtrent de inzetbaarheid van de afgestudeerden op de arbeidsmarkt.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Master of Laws in het sociaal recht, conform de beslisregels, voldoende.

De commissie was verheugd kennis te nemen van de acties die door de opleidingsverantwoordelijken sinds het bezoek al zijn ondernomen en ondersteunt deze.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

- Formuleer een meer specifieke, eigen invalshoek in het domein van het Sociaal Recht

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

- Zorg voor een evenwicht tussen de begrote studietijd en het aantal studiepunten
- Motiveer waarom opleidingsonderdelen al dan niet onderdeel zijn van het programma
- Bekijk de noodzakelijkheid al dan niet volgtijdelijkheidseisen in te bouwen tussen het voorbereidingsprogramma en de manama
- Optimaliseer de afstemming met het programma aan de ULB
- Zorg voor structurele aanwezigheid van docenten ULB in de opleidingsraad
- Officialiseer internationale samenwerkingen
- Overweeg de optionele combinatie stage-masterproef
- Stimuleer voorbereidend werk van studenten op colleges
- Zorg dat alle docenten deelnemen aan onderwijsprofessionalisering
- Schenk aandacht aan de bibliotheekvoorzieningen
- Versterk de begeleiding in de masterproef
- Exploreer Blended Learning
- Organiseer een inleidend college op de masterproef
- Versterk de werking van de opleidingsraad
- Drijf de inspanningen voor kwaliteitszorg verder op

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerd eindniveau

- Werk het toetsbeleid verder uit in de praktijk
- Vergroot de diversiteit aan examenvormen
- Onderzoek de oorzaken van studievertraging en drop-out